

II nodaļa. Ražotāja un pakalpojuma sniedzēja pienākumi un preču un pakalpojumu drošuma novērtēšana

4.pants. (1) Ražotāja pienākums ir ražot un laist apgrozībā tikai drošu, cilvēka dzīvībai, veselībai un personas mantai, kā arī videi nekaitīgu preci. Ražotājs ir atbildīgs par apgrozībā laistās preces drošumu.

(2) Pakalpojuma sniedzēja pienākums ir sniegt tikai drošu, cilvēka dzīvībai, veselībai un personas mantai, kā arī videi nekaitīgu pakalpojumu. Pakalpojuma sniedzējs ir atbildīgs par sniegtā pakalpojuma drošumu.

5.pants. (1) Droša prece ir jebkura prece, kas normālos vai paredzamos lietošanas apstākļos, arī paredzamajā lietošanas laikā un - attiecīgā gadījumā - pakalpojuma sastāvā, ievērojot uzstādīšanas un uzturēšanas prasības, nerada risku vai rada tādu minimālu ar preces lietošanu saistītu risku, kurš uzskatāms par pieļaujamu un atbilst augstam drošuma, cilvēka dzīvības, veselības un personas mantas, kā arī vides aizsardzības līmenim, ņemot vērā:

1) preces raksturojumu, arī tās uzbūvi, sastāvu un iepakojumu, un - attiecīgā gadījumā - uzstādīšanas un uzturēšanas instrukcijas;

2) ietekmi uz citām precēm, ja paredzams, ka precī izmantos kopā ar tām;

3) preces izskatu, noformējumu, marķējumu, brīdinājumus, lietošanas instrukcijas, likvidēšanas pamācības un citu ražotāja sniegto informāciju;

4) vai ir kādas kategorijas personas, it īpaši bērni un gados veci cilvēki, kas, lietojot precī, var tikt apdraudētas.

(2) Prece atzīstama par drošu, ja tā atbilst:

1) normatīvajos aktos noteiktām speciālām veselības un drošuma prasībām;

2) nacionālā standarta statusā adaptētiem Eiropas standartiem, kuri iekļauti šā panta trešajā daļā minētajā sarakstā, šo standartu regulēto risku apjomā.

(3) Nacionālā standartizācijas institūcija pēc Ekonomikas ministrijas ieteikuma publicē laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" šā panta otrās daļas 2.punktā minēto nacionālā standarta statusā adaptēto Eiropas standartu sarakstu.

(4) Ja attiecībā uz precī nepastāv šā panta otrajā daļā noteiktās prasības, preces drošumu vērtē, ņemot vērā:

1) brīvprātīgos standartus;

2) speciālajos attiecīgās nozares normatīvajos aktos noteiktos obligāti piemērojamos nacionālos standartus;

3) Eiropas Komisijas rekomendācijas, kas nosaka preču drošuma novērtēšanas vadlīnijas;

4) attiecīgajā nozarē pastāvošo labu ražošanas praksi;

5) sasniegto zinātnes un tehnikas līmeni;

6) drošumu, ar kādu persona varētu pamatoti rēķināties.

6.pants. (1) Drošs pakalpojums ir jebkurš pakalpojums, kas sniegts normālos vai paredzamos izmantošanas apstākļos un kas sniegšanas laikā vai pēc tam nerada risku vai rada tādu minimālu risku, kurš uzskatāms par pieļaujamu un atbilst augstam drošuma, cilvēka dzīvības, veselības un personas mantas, kā arī vides aizsardzības līmenim, ņemot vērā:

1) pakalpojuma raksturojumu, arī tā uzbūvi, sastāvu un sniegšanas veidu;

2) ietekmi uz cilvēka dzīvību un veselību un lietām;

3) lietas izskatu, noformējumu, marķējumu, uzstādīšanas vai lietošanas noteikumus,

brīdinājumus, likvidēšanas pamācības un citu pakalpojuma sniedzēja sniegto informāciju;

4) vai ir kādas kategorijas personas, it īpaši bērni un gados veci cilvēki, kas, izmantojot pakalpojumu, var tikt apdraudētas.

(2) Speciālas drošuma prasības pakalpojumiem vai speciālas prasības attiecībā uz noteiktu ar pakalpojuma izmantošanu saistītu risku vai drošuma aspektiem var noteikt citos normatīvajos aktos. Ja citos normatīvajos aktos nav noteiktas šādas prasības, pakalpojuma atbilstību drošuma prasībām vērtē saskaņā ar nacionālajiem standartiem, labu ražošanas praksi attiecīgajā sfērā, sasniegto zinātnes un tehnikas līmeni un ņemot vērā drošumu, ar kādu persona varētu pamatoti rēķināties.

7.pants. Augstāka drošuma līmeņa iespējamība vai tādu preču vai pakalpojumu pieejamība, kuriem ir zemāks riska līmenis, nevar būt par pamatu tam, lai precī vai pakalpojumu uzskatītu par nedrošu.

8.pants. (1) Ražotāja un pakalpojuma sniedzēja pienākums ir sniegt patiesu un pilnīgu informāciju par precī vai pakalpojumu (arī brīdinājumus), lai būtu iespējams novērtēt riskus, kas saistīti ar preces lietošanu vai pakalpojuma izmantošanu normālā vai paredzamā to lietošanas vai izmantošanas periodā, ja šie riski nav uzreiz acīmredzami bez attiecīgiem brīdinājumiem, un veikt piesardzības pasākumus. Brīdināšana neatbrīvo no likumā noteikto pienākumu izpildes un atbildības.

(2) Ražotāja un pakalpojuma sniedzēja pienākums ir, ņemot vērā preču un pakalpojumu raksturu, veikt visus pasākumus, kas dod iespēju novērtēt riskus, ko varētu radīt preces un pakalpojumi, un izvēlēties atbilstošas darbības, tai skaitā:

1) preču vai lietu izņemšanu no apgrozības, ja šāda darbība ir nepieciešama, lai izvairītos no riskiem;

2) patērētāju brīdināšanu;

3) preču atsaukšanu no patērētājiem.

(3) Šā panta otrās daļas 3.punktā noteiktās preču atsaukšanas mērķis ir atsaukt no patērētājiem ražotāja vai izplatītāja piegādātās nedrošās preces (preces, kas neatbilst šā likuma 5.panta pirmajā daļā noteiktajām prasībām) vai lietas. Preču atgūšana var notikt brīvprātīgi vai saskaņā ar tirgus uzraudzības iestādes lēmumu.

(4) Šā panta otrajā daļā noteiktie pasākumi var ietvert, bet netiek aprobežoti ar:

1) informāciju par ražotāja, preces vai lietas atsaucē numura, kā arī ražošanas partijas norādīšanu uz attiecīgās preces, lietas vai tās iepakojuma (izņemot gadījumus, kad šādas norādes nesniegšana ir pamatota);

2) preces vai lietas paraugu pārbaužu veikšanu;

3) sūdzību izskatīšanu un, ja nepieciešams, sūdzību uzskaites sistēmas uzturēšanu;

4) izplatītāju informēšanu par attiecīgajiem pasākumiem un to veikšanas rezultātiem.

(5) Izplatītāja pienākums ir rīkoties ar pienācīgu rūpību, lai sekmētu preču atbilstību vispārīgajām drošuma prasībām. Izplatītājs nedrīkst pārdot, piegādāt vai citādi izplatīt preces, ja viņš var secināt vai viņam ir jāsecina, ka tās neatbilst drošuma prasībām, kā arī preces, par kuru drošumu viņam nav pietiekamas informācijas. Izplatītāja pienākums ir savas darbības ietvaros piedalīties preču drošuma pasākumu veikšanā, īpaši informējot par iespējamiem riskiem, saglabājot un nodrošinot nepieciešamo dokumentāciju preču izcelšanās izsekošanai, kā arī aktīvi sadarbojoties ar ražotājiem un valsts uzraudzības un kontroles iestādēm darbībās, kas paredzētas, lai novērstu apgrozībā laisto preču radīto risku.

(6) Ja ražotājam, izplatītājam vai pakalpojuma sniedzējam kļuvis zināms vai viņam kā lietpratējam vajadzēja zināt, ka prece vai pakalpojums rada risku, kas nav savienojams ar vispārējām drošuma prasībām, ražotājam, izplatītājam vai pakalpojuma sniedzējam Ministru kabineta noteiktajā kārtībā par to ir nekavējoties jāinformē attiecīgās valsts uzraudzības un kontroles iestādes. Šis nosacījums īpaši attiecas uz tiem pasākumiem, kuri veicami, lai novērstu risku patērētājiem.

(7) Nopietna riska gadījumā ražotājam, izplatītājam vai pakalpojuma sniedzējam ir pienākums sniegt vismaz:

1) informāciju, kas dod iespēju precīzi identificēt attiecīgo preci, lietu vai preču vai lietu ražošanas partiju;

2) pilnīgu attiecīgās preces vai lietas radītā riska aprakstu;

3) visu pieejamo informāciju, kas nepieciešama attiecīgo preču vai lietu izsekojamībai;

4) informāciju par pasākumiem, kas veikti, lai novērstu riskus patērētājiem.

(8) Šā panta septītajā daļā noteiktā prasība attiecināma arī uz tādu nopietnu risku, kura ietekme nav tūlītēja un tādējādi neprasa ātru valsts uzraudzības un kontroles iestāžu darbību.

(9) Lai tiktu uzsāktas darbības, kas novērš preču un sniegto pakalpojumu radīto risku, ražotāja, izplatītāja un pakalpojuma sniedzēja pienākums ir savas darbības ietvaros sadarboties ar valsts kontroles un uzraudzības iestādēm. Kārtību, kādā veicama šajā pantā minētā sadarbība, nosaka valsts kontroles un uzraudzības iestādes.

9.pants. Aizliegts ražot, piedāvāt, pārdot vai citādi izplatīt, importēt un eksportēt tādas preces, kuras nav pārtikas produkti, bet kuru forma, smarža, krāsa, izskats, iepakojums, marķējums, tilpums vai izmēri var vedināt personas, īpaši bērnus, uzskatīt tās par pārtikas produktiem un tāpēc likt mutē, sūkāt vai norīt, radot risku dzīvībai vai veselībai - iespējamu nosmakšanu, saindēšanos vai gremošanas trakta perforāciju vai aizsprostošanos.

III nodaļa. Preču un pakalpojumu drošuma kontrole

10.pants. (1) Šā likuma ievērošanu uzrauga un kontrolē Patērētāju tiesību aizsardzības centrs un citas valsts uzraudzības un kontroles iestādes, kuru kompetencē ir noteiktu preču vai pakalpojumu tirgus uzraudzība un kontrole (turpmāk - tirgus uzraudzības iestāde), kā arī muitas iestādes un Pārtikas un veterinārais dienests savas kompetences ietvaros.

(2) Tirgus uzraudzības iestāžu, muitas iestāžu un Pārtikas un veterinārā dienesta pienākums ir sadarboties un apmainīties ar informāciju par nedrošām precēm un pakalpojumiem.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.06.2005. likumu)

11.pants. (1) Tirgus uzraudzības padome ir Ministru kabineta izveidota konsultatīva institūcija, kuras mērķis ir nodrošināt informācijas un viedokļu apmaiņu starp tirgus uzraudzības iestādēm. Tirgus uzraudzības padomes darba materiāltehniskais nodrošinājums ir Ekonomikas ministrijas kompetencē.

(2) Tirgus uzraudzības padomes nolikumu un sastāvu apstiprina Ministru kabinets, iekļaujot tajā pa vienam pārstāvim no Ekonomikas ministrijas, Veselības ministrijas, Labklājības ministrijas, Zemkopības ministrijas, Satiksmes ministrijas un Vides ministrijas, noteiktām tirgus uzraudzības iestādēm un Valsts ieņēmumu dienesta Galvenās muitas pārvaldes un Pārtikas un veterinārā dienesta.

(3) Tirgus uzraudzības padomes galvenais uzdevums ir veicināt:

1) vienotu pieeju tirgus uzraudzībai;

2) tirgus uzraudzības iestāžu sadarbību sakarā ar nedrošām precēm un pakalpojumiem;

3) kompetences sadali starp dažādām tirgus uzraudzības iestādēm, lai nodrošinātu visu preču uzraudzību un novērstu funkciju dublēšanos.

(4) Tirgus uzraudzības padome veic tirgus uzraudzības darbību un to rezultātu apkopošanu, kā arī reizi gadā izskata tirgus uzraudzības iestāžu darbību un efektivitāti un, ja nepieciešams, sagatavo priekšlikumus ekonomikas ministram par nepieciešamām pārmaiņām tirgus uzraudzības darbību veikšanā un kompetences sadalē.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.06.2005. likumu)

12.pants. (1) Tirgus uzraudzības iestādes kontrolē preču un pakalpojumu atbilstību šā likuma prasībām saskaņā ar regulāri atjaunotām uzraudzības un kontroles programmām, kā arī tad, ja ir aizdomas par preces vai pakalpojuma neatbilstību drošuma prasībām vai ir saņemta sūdzība.

(2) Tirgus uzraudzības iestāžu amatpersonas, īstenojot šajā likumā paredzēto tirgus uzraudzību un kontroli, savas kompetences ietvaros ir tiesīgas:

1) kontrolēt un uzraudzīt tirgū piedāvājamo preču un pakalpojumu atbilstību drošuma prasībām;

2) pieprasīt un bez maksas saņemt informāciju, kas nepieciešama preču un pakalpojumu drošuma novērtēšanai vai attiecīgās iestādes funkciju izpildei;

3) pieprasīt un bez maksas saņemt preču paraugus un organizēt preces vai pakalpojuma laboratorisku vai cita veida ekspertīzi, lai noteiktu preces vai pakalpojuma atbilstību drošuma prasībām, ja to paredz attiecīgās iestādes direktora (vadītāja) apstiprinātā gada uzraudzības un kontroles programma vai ja ir aizdomas par preces vai pakalpojuma neatbilstību drošuma prasībām vai ir saņemta sūdzība.

(3) Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā tirgus uzraudzības iestādes pieprasa un saņem preču paraugus, kā arī rīkojas ar tiem pēc laboratoriskās vai cita veida ekspertīzes veikšanas.

13.pants. (1) Ja prece vai pakalpojums var radīt riskus noteiktos apstākļos, attiecīgā tirgus uzraudzības iestāde ir tiesīga:

1) pieprasīt ražotājam, pakalpojuma sniedzējam vai izplatītājam, lai prece tiktu marķēta vai pakalpojums nodrošināts ar piemērotiem, skaidriem un viegli saprotamiem brīdinājumiem par iespējamiem riskiem;

2) uzdot ražotājam, pakalpojuma sniedzējam vai izplatītājam veikt konkrētus pasākumus preces vai pakalpojuma drošuma garantēšanai un aizliegt preces pārdošanu vai pakalpojuma sniegšanu līdz šo pasākumu izpildīšanai.

(2) Ja prece vai pakalpojums var radīt riskus noteiktām personu kategorijām, attiecīgā tirgus uzraudzības iestāde ir tiesīga pieprasīt, lai šīs personas pienācīgā laikā un atbilstošā veidā tiktu brīdinātas par iespējamiem riskiem, tai skaitā publicējot speciālus brīdinājumus.

(3) Ja ir aizdomas, ka prece vai pakalpojums varētu būt nedrošs, attiecīgā tirgus uzraudzības iestāde ir tiesīga aizliegt tā piegādi, piedāvāšanu piegādāt vai izstādīšanu apskatei uz laiku, kas nepieciešams to drošuma novērtēšanai, pārbaudēm un ekspertīzēm.

(4) Ja prece vai pakalpojums ir nedrošs, attiecīgā tirgus uzraudzības iestāde ir tiesīga:

1) aizliegt preces vai preces ražošanas partijas pārdošanu vai pakalpojuma sniegšanu, kā arī veikt darbības, lai šāds aizliegums tiktu izpildīts;

2) ja prece vai pakalpojums jau tiek piedāvāts tirgū:

a) pieprasīt preču efektīvu un tūlītēju izņemšanu no tirgus vai pakalpojuma sniegšanas pārtraukšanu, kā arī patērētāju brīdināšanu par pastāvošajiem riskiem,

b) pieprasīt vai organizēt sadarbībā ar ražotājiem, izplatītājiem vai pakalpojumu sniedzējiem preču vai lietu atsaukšanu no patērētājiem un iznīcināšanu piemērotos apstākļos.

(5) Šā panta pirmajā, otrajā, trešajā un ceturtajā daļā minētās darbības attiecinā uz ražotāju vai izplatītāju tā darbības ietvaros, īpaši uz to ražotāju vai izplatītāju, kurš ir atbildīgs par preces pirmreizējo laišanu apgrozībā vai, ja nepieciešams, uz jebkuru citu personu, ja ir nepieciešama sadarbība to pasākumu veikšanā, kas paredzēti preču vai pakalpojumu radīto risku novēršanai. Tirgus uzraudzības iestāde lēmumā norāda tā pieņemšanas pamatojumu.

(6) Tirgus uzraudzības iestāde ir tiesīga veikt šā panta pirmajā, otrajā, trešajā un ceturtajā daļā minētos pasākumus arī tad, ja prece atbilst šā likuma 5.pantā noteiktajām drošuma prasībām vai pakalpojums atbilst šā likuma 6.pantā noteiktajām drošuma prasībām, bet ir pierādījumi, ka prece vai pakalpojums ir bīstams cilvēka dzīvībai vai veselībai.

(7) Tirgus uzraudzības iestāde, veicot šā panta pirmajā, otrajā, trešajā un ceturtajā daļā minētos pasākumus, rīkojas saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 28. un 30.panta

noteikumiem. Lēmumus pieņem, ievērojot piesardzības principu, un tie ir proporcionāli konkrētā riska nopietnībai.

(8) Tirgus uzraudzības iestādes veicina un atbalsta ražotāju, izplatītāju un pakalpojumu sniedzēju brīvprātīgās darbības šajā likumā noteikto pienākumu izpildei (tai skaitā vadlīniju un labas ražošanas un pakalpojumu sniegšanas prakses izstrādi).

(9) Attiecīgā tirgus uzraudzības iestāde organizē vai nosaka veicamos pasākumus, kas minēti šā panta ceturtās daļas 2.punktā, ja ražotāju, izplatītāju vai pakalpojumu sniedzēju veiktās darbības šajā likumā noteikto pienākumu izpildei ir nepietiekamas. Preču vai lietu atsaukšanu veic tikai kā galēju pasākumu.

14.pants. (1) Tirgus uzraudzības iestādes lēmums ir spēkā no tā pieņemšanas brīža.

(2) Tirgus uzraudzības iestādes lēmumu var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā izpildi.

15.pants. (1) Izdevumus par preces vai pakalpojuma laboratorisku vai cita veida ekspertīzi sedz tirgus uzraudzības iestāde.

(2) Ja konstatēts, ka prece vai pakalpojums neatbilst drošuma prasībām, izdevumus par ekspertīzi atlīdzina ražotājs, pakalpojuma sniedzējs vai šā panta 2.¹ daļā minētajā gadījumā — izplatītājs, kurš pirmais laidis apgrozībā tādu preci vai lietu, kas neatbilst drošuma prasībām.

(2¹) Izplatītājs atlīdzina tirgus uzraudzības iestādes izdevumus par preces vai lietas ekspertīzi, ja attiecīgās preces ražotājs vai attiecīgā pakalpojuma sniedzējs nav reģistrēts Latvijā.

(2²) Izplatītājam, kas atlīdzinājis tirgus uzraudzības iestādes izdevumus par ekspertīzi, ir regresa prasījuma tiesības pret ražotāju, no kura iegādāta prece, vai pret pakalpojuma sniedzēju, kurš sniedzis attiecīgo pakalpojumu.

(3) Izdevumi atlīdzināmi piecu dienu laikā no izdevumus apliecināšanas dokumenta saņemšanas dienas. Ja attiecīgā persona atsakās segt izdevumus, tirgus uzraudzības iestāde, kas organizējusi ekspertīzi, tos piedzen likumā noteiktajā kārtībā.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 29.11.2007. likumu)

16.pants. (1) Ja tirgus uzraudzības iestāde noskaidro, ka prece vai pakalpojums neatbilst drošuma prasībām, tā, ja nepieciešams, nodrošina sabiedrības informēšanu par šo preci vai pakalpojumu un ar to saistīto risku tieši vai ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību.

(2) Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā tirgus uzraudzības iestādes informē Patērētāju tiesību aizsardzības centru par veiktajiem pasākumiem, kas ierobežo vai liedz preču laišanu apgrozībā, un kārtību, kādā Patērētāju tiesību aizsardzības centrs saņemto informāciju nosūta Eiropas Komisijai un rīkojas ar informāciju, kas saņemta no Eiropas Komisijas.

(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar 16.06.2005. likumu)

Pārejas noteikumi

1. Ar šā likuma spēkā stāšanos spēku zaudē Preču un pakalpojumu drošuma likums (Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 2000, 14.nr.; 2002, 8.nr.; 2003, 11.nr.).

2. Līdz jaunu Ministru kabineta noteikumu izdošanai, bet ne ilgāk kā līdz 2004.gada 1.novembrim ir spēkā šādi Ministru kabineta noteikumi, ciktāl tie nav pretrunā ar šo likumu:

1) 2001.gada 27.februāra noteikumi Nr.83 "Kārtība, kādā tirgus uzraudzības iestādes pieprasa un saņem preču paraugus, kā arī rīkojas ar tiem pēc laboratoriskās vai cita veida ekspertīzes veikšanas";

2) 2000.gada 12.decembra noteikumi Nr.429 "Tirgus uzraudzības padomes nolikums".

Informatīva atsauce uz Eiropas Savienības direktīvām

(Atsauce 16.06.2005. likuma redakcijā)

Likumā iekļautas tiesību normas, kas izriet no:

- 1) Padomes 1987.gada 25.jūnija direktīvas 87/357/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz izstrādājumiem, kuri to maldinošā izskata dēļ apdraud patērētāju veselību vai drošību;
- 2) Eiropas Parlamenta un Padomes 2001.gada 3.decembra direktīvas 2001/95/EK par produktu vispārēju drošību.

Likums stājas spēkā 2004.gada 1.maijā.

Likums Saeimā pieņemts 2004.gada 7.aprīlī.

Valsts prezidente

V.Viķe-Freiberga

Rīgā 2004.gada 28.aprīlī